

52194

III.évfolyam. (83.) 9. szám.

M. Kir. Fer. József. Tud. Egy.
könyvt. Szeged.
Dugonics t.

SZEGED, 1930. MÁRCIUS 27.

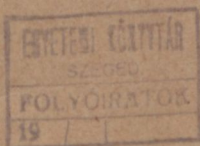
SZEGEDI SZEMLE

Városfejlesztési Hetilap * Felelős szerkesztő: Gerő Dezső

ÁRA: 50 FILLÉR

Szerkesztőbizottság:

Elnök: MENYHÁRTH GÁSPÁR dr. egyetemi tanár. BERZENCZEY DOMOKOS műszaki főtanácsos DEBRE PÉTER dr. kórház igazgató-
tőorvos. JEDLICKA BÉLA dr. kir. közjegyző. Vitéz MÁRIAFOLDY MÁRTON dr. tanár. PAP RÓBERT dr. az Ügyvédi Kamara alelnöke. CS. SEBÉSTYÉN KÁROLY dr. muzeumi őr. KÓSZÓ ISTVÁN dr. ny. államtitkár. KÖRMENDY MÁTYÁS Ipartestületi elnök, felsőházi tag. MÓRA FERENC író, a muzeum igazgatója. SZALAY JÓZSEF dr. a Dugonics-Társaság elnöke. SZANDTNER PÁL dr. egyetemi tanár. TONELLI SÁNDOR dr. Iparkamarai főtitkár. ZOLTÁN FERENC dr. orvos.

A Szegedi légszeszgyár Kölcsey-utca 11. sz. alatt

megnyílt fényesen berendezett

városi irodájában és mintatermeiben

üzemi használatban láthatók a legújabb takaréktűzhelyek, autógeyzerek, porszívók, háztartási, orvosi, kozmetikai készülékek villanyra és gázra.

Az összes készülékeink ötévi részletre kaphatók.

Ne mulassza el mintatermeink megtekintését!
Nyitva reggel 8–12-ig és délután 2–7-ig.

VÁROSI
TELEFON: 20-62.

A légszeszgyár igazgatósága.

REMINGTON írógépek képvisellete.

Portable 20 pengő havi részletre Speciális amerikai rendszerű Az író és sokszorosító-gép. Javító Használt gépek 40 P-től. irodabutor-gyár. pek kellékeiből nagy raktár. műhely.

WIRTH és RENGEY Horváth Mihály-u. 7. Telefon 12-21 szám.

Városi Zálogház

Oroszlán-uca.

Előfizetési árak:

Egy évre	20.— P
Fél évre	11.— P
Negyedévre	6.— P
1 óra	2.— P
Egyesszám ára	—50 P

SZEGEDI SZEMLE

VÁROSFEJLESZTÉSI HETILAP

MEGJELENIK MINDEN HÉTEN

Szerkesztőség:
Dugonics-tér 2. I. em.Kiadóhivatal:
Dugonics-tér 12.
»Prometheus«-nyomda

Felelős szerkesztő és kiadó: GERŐ DEZSŐ

Miért nincs munka?

Irtá: Balogh Béla.

A «Vállalkozók Lapja» március 19-ki LI. évf. 23. számában fönti címmel rendkívül érdekes fejtegetést hoz Balogh Béla, a jeles közgazdasági szakíró tollából, amelyet alább teljes terjedelmében közlünk. — A szerk.

Miért nincs munka?

Ez a ma legégetőbb kérdése!

Ezt kérdi reggel az üzlet redőnyét felhúzó kereskedő, ez a kérdés foglalkoztatja az irodájában ülő vállalkozót, ez az, ami sötét gondolatokat ad ma sok ezer munkanélkülinek! Ezt kérdezzük mindnyáján, akik a munkából szoktunk élni. Mikor lesz már vajon rendszeres munka, mint a régi jó békében volt. Nem várjuk-e hiába?

Mi lehet az oka annak, hogy már ide s tova 12 éve, hogy a háborúnak vége van és még ma sem tértek vissza gazdasági téren a békebeli viszonyok. Mit kellene tennünk, hogy az üzleti életbe is visszatérjen a béke? Tudnánk-e mi, gyarló emberek a sorsunkon segíteni?

Véleményem szerint: igen!

De nézzük előbb a baj okát. Miért nincs a gazdasági életben még ma sem béke. Mi ennek a tulajdonképeni oka?

Az ok igen kézenfekvő. A mindennapi élet azzal megmutatja. Minden bajunknak az oka, — azt hiszem nem tuzok, ha azt mondom, hogy az egész világon csekély kivétellel — a HITELEKRIZIS.

Ezt a szót sem lehet elég nagy betűvel írni, nem lehet eléggé hangsúlyozni, mert ez az a rém, amely a háboru utáni életet keserűvé teszi. Ez az, amely miatt nincs munka és nincs boldogság a földön.

De hát mi is az a hitelkrízis és miért nem szűnt meg 12 év óta?

Amikor a világháború végetért, szörnyű utóhatást hagyott maga után. Ez az utóhatás az emberi erkölcsök katasztrófális leromlása volt. Mindenki, aki a háború utáni éveket végigcsinálta, tudja, miről van szó. A legszebb emberi tulajdonságok összerúgva a porban heverték. Lerombolták a tekintélyt, amelyet a tudás biztosított az embernek, ezzel szemben csak az erőszak uralkodott. Megdöntötték a hitet a pénzben, felrúgták a család és a vallás évezredes eszméit. Az erkölcsök annyira leromlottak, hogy a békeévek számos bűne, a háboru után csak gyöngé megütközést keltett. Szóval a korlátok, amelyek a békés, rendszeres élet vezető útjait védték, felborultak.

Tizenkét éve annak, hogy a háboru elmúlása után rájöttünk arra, hogy a világ-felfordulás milyen bajokat okozott és ma, tizenkét év múlva még

mindig magunkban hordozzuk a bajt, amely megromtója mindennapi életünknek.

Ebben keresendő a mai rossz üzletmenet és abnormális munkátlanság oka. A háboru lerontotta az erkölcsöket, a leromlott erkölcsök okozzák a hitelkrízist. A hitelkrízis pedig akadályozza a munkát.

Egyesek abban a téves hitben vannak, hogy a háboru lerombolt értékeket és javakat és ezért vagyunk ma szegények.

Ez nem áll, ezen ok miatt ma több munkának kellene lennie, mint békében volt. A háború rombolt, az tény, de az arany, a tőke nem lett kevesebb a földön, sőt ellenkezőleg, talán szaporodott.

Az aranyat nem lőttük el, az biztos helyen a bankok depotjaiban pihent, vagy legföljebb egyik országból a másikba, egyik embertől a másikhoz vándorolt, de azért itt maradt köztünk a földön.

Azonban az arany, a világ forgótökéje elvesztette a vállalkozási kedvét.

Mindig bátoratlan volt, de a háboru utáni viszonyok pláne meggondoltabbá, túl óvatossá tették.

Ennek a legfőbb oka volt a gazdasági erkölcsök leromlása. Amíg békében a világ forgótökéje — feltételezve egy számot, mondjuk: ötvenszer — megfordult évenként, a háboru után már csak ötször megfordult. Nem volt megfelelően biztos üzlet, csak egytizedrésznyi már.

És a tőkének igaza volt. Visszahúzódott. Ha belenézünk a mai üzleti életbe, igazat kell neki adnunk.

A békéhez viszonyítva szomorú állapotok uralkodnak a gazdasági életben. A szóval kötött üzleteknek értéke nincs. Az írásban kötött üzlet minden kibúvóját felhasználják, a leglényegesebb feltételét, a fizetési feltételt könnyen veszik és nem tartják be. Az üzleti élet szent papirja a váltó, nem szent már többé. A hitelezőt nem védi megfelelően a törvény, az adósok jóindulatára van bízva, amely jóindulat sajnos éppen az említett okok miatt mind kisebbre zsugorodik.

Tehát itt van az ok! Szegény dolgozni akaró polgár, főleg ez az oka annak, hogy koplalsz. Láss tisztán. Te magad vagy az oka, hogy nincs munkád. A gyöngé erkölcsök megfélemlítették a tőkét és a tőke napról-napra kevesebb olyan alkalmat talál, ahol biztosan érzi magát. Tehát napról-napra kevesebb a munka, értve alatta azt a munkát, amelyre a tőke a maga természetes és beavatkozás nélküli szaporodási hajlandóságánál fogva törekszik. Kevesebb lesz mindaddig, eltekintve kényszerűségből

kiadott állami munkáktól, amíg a tőke nem lesz ismét önönmagától vállalkozó. *A tőke azonban csak akkor kap kedvet ismét a vállalkozásra, ha az utjait biztossá teszik.*

Ez tehát a mai üzlettelenség és munkátlanság legjobb orvossága. A tőkét ismét kihozni a bankok depotjaiból és ráengedni a vállalkozás reális roulette-kerekére, hogy ott minél többször megforduljon és minél több helyre eljusson. Itt, ebben segítséget nyújthatunk mindnyájan kivétel nélkül de sietnünk kell, mert már nagyon is sokat mulasztottunk.

A magánember segítsége, amit neki tennie kell igen egyszerű: A legjobb belátásával igyekezni kell megközelíteni a békebeli tisztességet gazdaságitéren.

Többet kell tenniük azonban azoknak, akik vezető szerepet játszanak. Ezekről sürgősen törvényeket kérünk, amelyek a mai leromlott erköl-

csöknek megfelelnek. *Adjon a törvény ismét erőt a szónak, az emberi ígéretnek, védje meg az írást, tegye a váltót ismét váltóvá és büntessen minden rosszhiszeműséget a gazdasági életben.*

A többit a gyakorlati élet el fogja végezni maga. Amint látjuk, már is szervezkedik minden szakma. Jelentkeznek a békében még üldözött fekete listák és mind kevesebb lesz az alkalmá annak, aki arra alapozta üzletét, hogy a más pénzét herdálja. Érezzük, hogy a gazdasági válság, amely ugyan magával ragad sok becsületes embert is, tisztítóútképen hat.

Véleményem szerint más nem segít rajtunk, mert minden egyéb beavatkozás a gazdasági életbe természetellenes próbálgatás, nem alapos és nem végleges segítség. A gazdasági életnek nagy törvényei vannak, amelyeket megváltoztatni nem tudunk, tehát *alkalmazkodnunk kell hozzájuk.*

A Templom-tér jövője

Irla: Cs. Sebestyén Károly.

Ma-holnap elkészül a *Templom-tér*, amely *Magyarország legszebb városi tere lesz.* Ezt a kijelentést ne tessék túlzásnak venni s aki nem hiszi el, jegyezze meg jól magának s emlékezzék rá vissza, amikor majd esztendőik múlva fogja olvasni idegen hozzáértők, külföldi szakemberek véleményét a szegedi Templom-térről. Elkészül a tér, *de azután mi lesz vele?* Gondolt-e erre már valaki?

Ugy értjük, szíve lesz-e a városnak ez a tér,

amelyben összpontosul a város vérkeringésének a löktetése — avagy holt pont lesz-e, üres sarok, a borús mult s a ködös jövő szellemeinek találkozó helye?

A fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke, *Rakovszky Iván*, nyugalmazott belügyminiszter amnap *«A terek jelentősége a nagyvárosok építészetiében»* címmel előadást tartott s ebben négyféle tereket különböztet meg, t. i. célja, illetve szerepe sze-

Przemysl szegedi védői

Irla: Fírbás Oszkár dr.

Przemysl várának és erőd-vonalainak védelme, mely 1914-15-ben annyi dicsőséget és veszteséget jelentett hadbavonuló seregünknek, különös érdeklődésre tarthat számot annál is inkább, mert hisz Przemysl hősi védelmét legnagyobbbrészt a szegedi 23. honvédhadosztály látta el azzal a négy gyalogezreddel, mely dicsőségben és vészben egyaránt kitartott a becsület és hűség mezején.

Annak a másfélmilliós nagy orosz hadseregnek, mely óriási erővel feküdt rá Közép-Galiciára, balszárnyával pedig a Kárpátok gerincére, útjában állott Przemysl vára is, mely 1914. szeptember 17-én került először az orosz hadak körülrólása alá. Hadvezetőségünk már régóta a Kárpátok kapujának őreit és kulcsát látta a várban, melynek építését már 1854-ben megkezdték. Az ismeretes krímai háború kitörése idején Ausztriát kétszínű, majd oroszellenes magatartása miatt joggal vádolta Oroszország hálátlansággal, amiért Ausztria az 1849-ben kapott segítséget nem viszonzta Oroszországnak az akkor meginduló Fekete-tenger-melléki háborúban. Minthogy Ausztria teljesen elvesztette Oroszország azelőtti rokonszenvét: sohasem lehetett tel-

jesen biztonságban az orosz nagyhatalom felől, amely bármikor megfojtással fenyegethette a jóval kisebb Ausztriát.

Az 1870/71. évi német-francia háború folyamán úgy tűnt fel, mintha a váraknak még valóban fontos szerepük lenne az egyre modernebbé váló háborúban is. Pl. Párizs hosszúra nyúlt ostroma és az ezáltal lekötve tartott német haderőnek tétlenségre kényszerítése legalább is némileg ezt mutatja. 234.000 németet és 900 ágyút tartott lekötve Párizs és 94 rondellájának ostroma, ami azért nyúlt el több, mint 4 hosszú hónapra, mert a német vezérkar a lehetőség szerint a bombázástól kimélni akarta a világvárost, mely körülzárt 2 millió lakosával valóban vitézül és rendületlenül kitartott a nagy éhínség idején, amit nem enyhített a francia szakácsok és gazdasszonyok konyhaművészete, mely a patkány- és macskapecsenye elkészítésében remekelt. Párizs végül mégis megadta magát, hasonlóan még előbb Bazaine francia tábornagy is, aki szinte önmagát zárta be Metz falai közé s 1870. okt. 27-én 173.000 emberével, 1570 ágyújával és golyószórójával, valamint 270.000 puskájával megadta magát. Európaszerte nem hiába beszéltek árulásról, mert a világ fennállása óta talán sohasem történt meg, hogy ekkora haderő ilyen gyáván letegye a fegyvert. Metz vára azonban még így is betöltötte hivatását, többízben támaszkodott a francia főerő a nevezetes vár erős erődvonalaire, míg végül a fő-seregnek is menedékkül szolgált. Érdekes viszont, hogy Belfort várát, a svájci határ és a Vogézek kö-

rint: fórumot, piacot, forgalmi teret és sétateret. Előadásában megmagyarázta a terek fejlődésének történetét és fejtegette mind a négyféle térnek a szerepét a város életében. Ez az előadás adja meg az alkalmat ahhoz, hogy megkérdezzük, *melyik csoportba is fog tartozni a mi Templom-terünk* s vajjon be fogja-e tölni tervbe vett szerepét vagy sem?

Az bizonyos és magyarázatra sem szorul, hogy nem *sétatér* (hiszen nem ilyen célra készült), nem *forgalmi tér* (sőt a forgalmat szinte mesterségesen kizárja), *piac térnek* pedig semmi esetre sem lehet mondani (ámbar nem lehet tudni: ha a Kulturpalota és a Színház környéke lehet piac, miért nem volna ez a tér jó a tanyai kocsik szezon-piacának?).

Tehát *fórum*, csak fórum lehet a Templom-tér. Azt mondja Rakovszky: «A fórum olyan tér, amely gyülekezésre, felvonulásra szolgál, annak tekintetjünk a középkori városok városháza és templomai előtt üresen maradt tereket — és fórum vég-eredményben az a tér is, melyet manapság *korzó*-nak szoktak nevezni.» Ebben benne van nemcsak a mi Templom-terünk műfajának pontos meghatározása, hanem rendeltetése is.

De valljuk be, mint *kizárólagos fórum*: ez a tér az évnek és a napnak legnagyobb részén *üres és elhagyatott, csendes és szomorú lesz*. Fokozni fogja ezt a hangulatot a környező épületek komoly stílusa, sötét színezete és a növényzet teljes hiánya. Élet és élénkség csak egyházi ünnepek alatt, vagy ott rendezett ünnepélyek alkalmával lesz benne, tehát csak az évnek bizonyos napjain. A hétköznapiaknak csak bizonyos óráiban, mise előtt és után, vagy az egyetemi előadások elején és végén lesz valamilyes élet a téren, azonkívül semmi.

zötti vidék kulesát, meg éppen nem tudták elfoglalni a különben mindenütt győztes németek, amik szá- mukra nem is jelenthetett már sokat, hisz Párizs a kezükbe került s Franciaország a lábuk előtt he- vert.

Mindezen tanulságos példák arra birták már a múlt század 70-80-as éveiben az osztrák hadveze- tőséget, hogy a San folyó vonalának megerősítésére Przemyslt, a Nyugat-Galiciából Kelet-Galiciába ve- zető nevezetes útvonalak örét megerősíti, annál is inkább, mert ez a vár egyúttal az Ungvár-Sambor között épült kárpáti vasutat és műutakat is védi. Minthogy pedig Przemysl ezenkívül az elég jelenté- keny San folyó mellett fekszik s már békében is hadtest-székhely volt, fontos vasuti- és útesomó- ponttal, nagy katonai raktárakkal, indokolt volt tehát a vár kiépítése és megerősítése. De bármennyire is indokolt volt mindez a múlt század utolsó évtizedeiben, nem volt indokolt már ennek minden eszközzel való fenntartása a modern világháború folyamán, amikor Przemysl hős védősege, minden vitézsége és bámulatos kitartása mellett is végered- ményben véve mégis csak jelentéktelen sziget volt abban a nagy tengerben, mellyel az oroszok hőmpö- lyögték körül ezt a 25 erődből álló és az ezek kö- zötti védőállásokkal körülfont 250 négyzetkilomé- ternyi területet. Ez a várvidék az erődök 50 km. hosszú körívével nem volt döntő fontosságú terü- let abban a nagy árcvonalban, mely Krakkótól Bu- kovináig húzódott a Kárpátok külső peremén.

A világháború folyamán beleestünk abba a nagy

Abban a pillanatban, mikor elhatározták a Pa- lánk sok lakóházának lebontását és tervbevették hogy az egész Templom-téren *egyetlen egy üzlet sem lesz*, tisztában volt mindenki azzal, hogy ez a tájék a város halott sarkává válik. Lehet, hogy ez így lesz jó, hogy a templom megkivánja a csendet és a közelfekvő klinikák nem tűrik a zajt: mégis a külföldi és középkori példák nyomán meg lehet állapítani, hogy ennek a mesterséges holttátetésnek nincsen párja seholsem. Mindenütt van élet, még a legeldugottabb hely fórumán is. Még a halott *Brüggében* is. A világ legszebb fóruma kétségkívül a velencei *Márk-tér*. A város legelső két kávéháza és a legfényesebb üzletek foglalják körül a teret három oldalról az árkádok alján s minden este ze- ne, a város zenekara hangversenyez a *közepén*. Nem véletlenül választottuk összehasonlításul a Márk- teret. Azért, mert *ezt* a teret lehet legjobban össze- hasonlítani a miénkkel. A Márk-tér ugyan nem vol- na halott tér talán akkor sem, ha nem öveznék az üzletek, de nagyon nehéz elképzelni a fényes ék- szeres és egyéb boltok és a híres *Florian* és *Quadri* kávéházak nélkül.

Hiába lesznek a szegedi Templom-tér árkádjai alatt a magyar szobrászművészet remekei, hiába csinálunk ott *nemzeti Pantheont*, forgalmat, életet ez nem fog hozni a térre. Érezte ezt a tér tervező művésze is, amikor megtervezte a kémiai épület homlokára azt a bizonyos *játékórát*. Ez van hivatva *állandó, mindennapi* élénkséget hozni a halott tér- be, legalább a napnak egy-egy negyedórájára valót. Még vagyok róla győződve, hogy ezt el is fogja érni.

Én voltam az első, aki örömmel fogadtam a szép, művészi eszmét. De ez egymagában nem lesz

hibába, ami talán nagyon is emberi, hogy addig, amíg Przemysl a miénk volt s míg hősi védői kö- nyörtelenül verték vissza az oroszoknak példátlan erővel zúdított támadásait, addig a várat nagyon fontosnak tartottuk. Azonban amikor a vár elesett, mert a sereg nem bírta tovább az emberfeletti nél- külezéseket és az éhséget, akkor a vár rögtön nem volt olyan fontos s jelentőségét azután a legtöbben lebecsülték.

Przemysl kétségtelenül a Monarchia legnagyobb szárazföldi erőssége volt, melyet 40 éven át fokoza- tosan épített, javított hadvezetőségünk, többek között a híres Galgóczy tábornagy is, úgy, hogy mire a legfontosabb része, a délkeleti, elkészült, a többi erődvonal viszont elavult lett. Elavult volt a vár védelmére rendelt 1050 ágyúból kb. 700 ágyú is, melyek az 1861-es és az 1875-ös mintához tartoztak. Ezek a vas- és bronzágyúk jók voltak a gyalogsági támadások kivédésére, de az orosz tűzérséggel ezek nem vehették fel a versenyt, bár kezdetben az oro- szok is régi ágyúkkal lőttek.

És végül még egy sajnálatos körülmény tette jelentéktelenebbé Przemysl várának értékét, neve- zetesen az, hogy Rédl vezérkari ezredes még 1914 legelején elárulta az orosz hadvezetőségnek a vár teljes tervzetét, amit a félév múlva kitörő háború miatt hadvezetőségünknek már nem volt módja meg- változtatni. Ha hozzászámítjuk még az ostrom alatt részben Przemyslben maradt lakosságból kikerülő titkos árulókat is, úgy a vár jelentősége a legki- sebb mértékre zsugorodott össze. Mindezen nehéz-

elég. Kell még valamit tenni, mást is, hogy ez a gyönyörű tér valóban *fóruma* legyen a városnak.

És itt visszatérnek Rakovszky fentebb említett előadására, illetve a fórum-jelleg meghatározásához fűzött ama megjegyzésére, amely szerint a fórum manapság *korzó* is szokott lenni.

A *korzó* mibenlétét Szegeden nem kell megmagyarázni. Azt mondják, akik ismerik a magyar vidéki városokat, hogy Szegeden van a legszebb korzó az országban. De akik még velem együtt vissza tudnak emlékezni harminc és egynéhány esztendőre, azok tudják, hogy ez akkor nem így volt. Mert a korzó is ügylátszik, olyan mint az élő szervezet. Él, fejlődik, virul, talán meg is hal. Szóval a mondott időben a szegedi korzó nem a Széchenyi-téren volt, hanem nyáron a Tisza-parton, télen pedig a Kárász-utca egy kis szakaszán, a keleti házsorkeskeny aszfalt-járdáján. Csak *itt*, se a tulsó oldalon, se a középen nem járt senki. Hogy miért volt ez így? Mert akkor a Széchenyi-tér még rossz kövezettel volt burkolva, el volt hanyagolva, ellenben a Stefánia-sétány Tisza-partja volt akkor az ország legszebb sétahelye. Azután megfordult a dolog. A Stefánia-sétányt elhanyagolták, a rakpartra helyezték a homokkirakodót s ennek a porfelhői elkergettek mindenkit onnan. Közben Lázár György polgármester megcsinálta a Széchenyi-tér végleges rendezését s a következménye az volt, hogy lassan átszivárgott a közönség a Széchenyi-térre. Évről-évre több és több bérszéket kellett a Stefániáról a

Széchenyi-térre átszállítani, mert ott napról-napra fogyott, itt meg napról-napra nőtt a sétáló és üdülő közönség száma. Megíratlan törvény, hogy a közönség oda vonul sétálni, üdülni és pihenni, ahol legjobb a járót, illetve ahol a legkevesebb zaklatásnak van kitéve.

No már most itt van megint egy ilyen forduló-pont a szegedi korzó életében. Arra gondolok, hogy *gyönyörű korzó lehetne a Templom-téren*. Azt hiszem, a templom közelsége nem lesz ennek akadálya: gondoljunk csak a velencei Márk-templom előtt hullámozó korzóra és sok-sok más külföldi példára.

De hogy korzó legyen a Templom-téren, ahhoz nem elég az elhatározás, de még a hatalmi szó sem segít itt. Tenni kellene valamit, ami a közönséget egyrészt elszoktatja a Széchenyi-térről, másrészt odacsábítja az új korzó helyére, a Templom-térre. Ami az elsőt illeti, nem igen kell már hozzá sok biztatás: a nyári por nem teszi valami kellemessé az ott való sétálást, ezenkívül gondoskodnak erről még a keresztúlszáguldó motorkerékpárok, az esti paksziózó biciklis inasgyerekek, hogy az embernek elmenjen a kedve a Széchenyi-téren való sétálástól.

A második azonban fontosabb. Nem vagyok u. n. zeneértő, de nagyon szeretem a zenét. Láttam, hogy külföldön a városok mindenütt nagyon sokat törődnek a *nyilvános zenével*, nemcsak ott, ahol az első sorban az idegenforgalom célját szolgálja. Nincs az a kis olasz városka, amelynek ne volna állandó *városi zenekara*, amely meghatározott napokon és

ségek mellett is a magyarság a hősiességnek és a kitartásnak örökké égő oltárát emelte Przemysl várában.

A mi szegedi 23. honvédhadosztályunknak jutott az a súlyos feladat, hogy modern várat csináljanak az elavult várból, melynek csak úgy volt létjogosultsága abban a nagy galíciai óceánban, ha a védőrség minél több támadót tart lekötve. Az erősítések arravalók, hogy csekély erő sok támadót foglalkoztasson. Minthogy Przemysl erődjei magukban nem sok ellenséget tudtak volna lekötni, a várőv műszaki hiányait magyar vérrel kellett pótolni. A várnak éppen ez a helyzete tette feleslegessé azt a hiábavaló nagy véráldozatot, melyet a hadvezetőség Przemysltől kívánt. Przemyslért kár volt anynyi embert és anyagot feláldozni, ha már erődjei nem a legmodernebbek voltak. Mert bár tekintélyes ellenséges erőket tartott lekötve, mégis hadseregünk elbirta volna még az ostromlók tömegét más-hol is, mint ahogy a vár feladása után széteszlott ostromló csapatok nem borították fel a monarchia hadi egyensúlyát. Hogy Przemysl még jobban be akarta tölteni hivatását, azt az éhség által űzött kitöréseken kívül az is mutatja, hogy a kirohanásokkal a vár védői minél nagyobb erőket akartak lekötve tartani, s hogy enyhüljön az oroszok nyomása a Kárpátokban s a Krakó előtti harcokban. És valóban a derék várbeliek hősie kirohanásai tették lehetővé, hogy Limanovánál győztek lórólszállt vitéz huszárjaink is, amellyel megállították az orosz hengert Krakó és Bécs falai felé való útjukban.

Przemysl várőrsége kb. 115.000 magyar, osztrák és galíciai ruthén-lengyel katonából állott. Ennek kb. a fele a harcos állományhoz tartozott, fele pedig katonai ellátásban részesülő munkás, kocsis, lóápoló, egészségügyi-, élelmezési-, vasuti- és távírószemélyzet volt. A vár tulajdonképeni védelmét

tehát kb. 60.000 harcos, mintegy 65.5 zászlóalj — 60 %-ban magyar — látta el, míg a többi eléggé értéktelen galíciai ruthén-lengyel népfelkelő alakulat volt. A vár védelmére rendelt 7 lovas-századból 5 volt magyar, a gyorstüzelő 4 táborigi üteg legénysége mind magyar volt. Ez a haderő nem a várban volt elhelyezve, hanem nagyrészt a vár körívén készült 25 erődben és az ezek között épített védőállások és támpontokban (Werkekben), melynek állandó megszállását felváltással végezték. A várőrség színvirága a már említett szegedi 23. honvédhadosztály volt, mely 4 ezredből és pedig a *Hauser* alezredes parancsnoksága alatt álló gyulai 2. sz., a *Nónay* Dezső ezredes vezetése alatt álló szegedi 5. sz., a *Bernátsky* ezredes parancsnoksága alatt álló verseci 7. sz. és a *Zéty* ezredes vezetése alatt álló lugosi 8. sz. honvédezekből állott, melyekhez még a 3. sz., a 4. és 6. számú menetezredek tartoztak a szegedi *Schöpflin* Ottó alezredes, *Fehér* őrnagy és *Szathmáry* ezredes vezetése alatt, kiknek főparancsnoka *Fogarassy Tamásy Árpád* altábornagy hadosztályparancsnok volt. A 2. és 5. (szegedi) honvédgyalogezredek a 45. honvéddandárt alkották, melyet *Seide* Rezső vezérőrnagy vezényelt, a 7. és 8. sz. ezredek a 46. sz. honvéddandárt tették, melynek parancsnoka *Festl* Lehel altábornagy volt. Ez a két dandár együttyéve alkotta a szegedi székhellyel bíró 23. honvédgyaloghadosztályt.

Ennek a hadosztálynak az volt a feladata, hogy az erődvonalon esetleg áttört ellenséget kiverje és a várból való kitörésekkel az ellenséget a várőv vonalától messzebb hátravesse. Ezt a rendkívül nehéz és emberfeletti feladatot honvédeink, köztük a szegediek, példátlan odaadással oldották meg, mindaddig, míg a rettenetes nélkülözések és a szakadatlan éhezés következtében össze nem roskadtak legjobb sorbeli katonáink. (Folytatjuk.)

órákban, leginkább a városháza előtti téren, tehát a fórumon, hangversenyt ad. A tirolai nyaralóhelyek legkedvesebb látványossága a benszülöttek zenekara festői ruházatukban; egészen kis helyeken is van ilyen. Azt egészen feleslegesnek tartom megemlíteni, mert benne van minden Baedekerben, hogy Münchenben, Párisban, Luzernben hány órákor és hol lehet nyílttéri hangversenyt hallgatni. Ez mindenütt olyan mindennapi szükséglet, amely hozzátartozik a város kulturájához.

Azt hiszem, Szeged sem késlekedhetik már so-
káig a külön városi zenekar felállításával. Hiszen a Fogadalmi templom, a városi színház, a külön hangversenyek rendezése eléggé indokolják ezt amúgy is s ehhez hozzájárulna aztán a nyári időben tartandó mindennapi szabadtéri hangversenyek rendezése. A sokkal kisebb Nagyszébennek, Brassónak már milyen régóta van ilyen saját városi zenekara!

Ha tehát a Templom-téren, az évnek erre alkalmas időszakában, mindennap, mondjuk délután 5-6 vagy 6-7 óra között a város zenekara hangversenyezne a tér közepén, olyan országgraszoló korzó alakulna ki ott, amilyennel nemcsak más magyar város nem dicsekedhetnék, hanem amilyen még külföldön is ritkítaná párját.

Ismerek egy nagyon kedves vidéki várost Anglia nyugati részén, Bristol közelében. Nincs egyeteme, de van Botanic-Gardenje. Kisebb Szegednél, sokkal kisebb, mégis harmincnégy, többszötályos elemi iskolája van, azonkívül egy gyönyörű Munkácsy-festménye a városi Victória Art Gallery-ben. Ott a nyári hónapokban mindennap háromszor, dél-előtt, délután és este, mindig más-más téren vagy parkban, rossz idő esetén egy nagy teremben van nyilvános hangverseny, amelyet felváltva a város zenekara és a katonai zenekar tart. Ez nem speciális zenekultúra, ez egyszerűen közszükséglet — nyugati kultúra.

kutassuk. Az utóbbihoz szakértelem kell, ami bennünk nincs meg; az elsőhöz annyi utánjárás, amihez való időnk és kedvünk szintén hiányzik. Nem tesszünk tehát mást, mint azt, hogy az — elég gyakran villamosozó — laikus panaszait adjuk elő.

Mindenekelőtt állapítsuk meg, hogy városunk villamos hálózata egyáltalában nem áll arányban a város terjedelmével. De ami van, azon is nagyon kezdetleges a közlekedés s meglehetősen drága. Egyetlen vonal — a két pályaudvart összekötő, kettős vágányú — az, amely ellen komolyabb panasz nem emelhető. Javítani való ott is akad azonban. Így egészen érthetetlen helyenként a megállók tömörítése: Tisza-szálló, Takaréktár.utca, Artézi-kút (Korzó-mozi) megállóhelyek olyan közel vannak, hogy a középső bátran elhagyható. A másik kettő úgyis elég közel van egymáshoz, de a szálloda előtt jó ha van megálló, az Artézi-kút pedig kettős átszállóhely. — Valamennyit javult a Dugonics-tér — Belvárosi-temető közti vonal azóta, hogy legalább a város belsejében nem a kocsivezető a jegykezelő is egy személyben. De még mindig megáll a koci a Kárász-utca végénél, holott ott most nincs átszálló állomás, mint volt hajdan. — Mindennél rosszabb azonban a Gedő—Közvágóhídi vonal közlekedése. Próbálnak rajta segíteni azzal, hogy legalább hetivásáros napokon még egy kitérőt léptetnek életbe a Dugonics-téren. Hát ez bizony szomorú kis ügy, — mást nem lehet mondani róla. Kezdetleges és sok idővel rendelkező utasok, meg gyermekek számára való az az ide-oda szaladgálás a vezető-kulccsal, meg rángatózás a lírával. Egy valóságos kitérővel s egyúttal e kitérés mindennapossá tételével, valamint segíteni lehetne a dolgon. Ezen a vonalon egyébként teljesen felesleges a Takaréktári rendes s a Margit-utcai feltételes megállóhely. Ellenben okvetlenül szükséges a Vitéz-utcai megállónak feltétlenné tétele. Az egykori vasuti Leszámloló-palotába már ma is 800 egyetemi hallgató jár előadásokra, ezekből sokan a Természettudományi intézetekből jönnek, ill. odamennek. Szeptembertől kezdve pedig ezek az intézetek is a Leszámloló-palotában lesznek. Nem sok megállóhelynek van és lesz tehát akkora forgalma, mint epnek. És mind siető emberek, akiknek nem kellemes, ha a kalauz elfelejt a Cukorkagyárnál csengetni a vezetőnek s az tovább iramlik. Mert e sorok írójával is megtörtént ez, nem is egyszer. Ezért lehet haragudni a kalauzra, de az nem segít a dolgon; ellenben, ha azt a «feltételes»-t keresztül húzzák, nem fog megtörténni többször.

Villamos mizériák

— Levél a szerkesztőséghez —

Nem azt akarja ez a cím jelenteni, hogy alább rendszeresen felsoroljuk a szegedi villamos közlekedés összes hiányait. Először is — hála Istennek — nincs szerencsénk valamennyit ismerni. De még ha ismernők, sem vállalkoznánk arra, hogy valamennyit felsoroljuk s esetleg még az orvosságát is

KICSERÉLJÜK

elavult készülékét
új típusu rádióra

STANDARD VILLAMOSSÁGI R.-T. UJPEST 4.

Forduljon rádiokereskedőjéhez.

Allítólag ez a vonal fizeti ki magát legkevésbé. Ha ez csakugyan így van, annak legfőbb oka — és ez kétségtelen — hogy ez a legrosszabb közlekedési vonal. Azt hisszük azonban, hogy még így is lehetne növelni a forgalmat: ha t. i. a menetdíjakat megváltoztatnák. Még pedig nemcsak ezen, hanem — a Somogyi-telepit kivéve — valamennyi vonalon. A két pályaudvar közötti vonalon pl. a vonaljegy megmaradhatna; ellenben a mostani két szakaszjegy helyett hármát lehetne beállítani egyenként 10 filléres árral. Több lenne egyes vonalszakaszokon az utas, mert a rövidebb útra menők is használnák

a villamost s a vállalat is nyerne. Még inkább szükséges volna ez a Gedó—Közvágóhídi vonalon, különös tekintettel a piacra járókra; még pedig úgy a napi, mint az állatvásári piacra menőkre.

Nem lehetetlen, hogy mindezekre megvan az illetékesek ellenvetése, még pedig elfogadható, sőt elfogadandó. De az, ami a megállóhelyekre vonatkozik, továbbá a közvágóhídi vonal sűrűbb járatására, az nem vitatható. Azon segíteni kell. Mert úgy, ahogy ma van, nem méltó a mi városunkhoz; erősen paródia-ízű. Ezen segíteni kell! (b. a.)

Bucsulevél egy megszűnt szegedi hetilap szerkesztőjéhez

Irla: Gerő Dezső.

Kedves barátunk és kollégánk,

megkaptuk a szerkesztésedben eddig megjelent fürgé és tetszetős külsejű hetilapodnak azt a számát, amelyben egészen szokatlan őszinteséggel jelentetted be, hogy minden eddigi küzdelmeket hiábavalónak bizonyult és odaállítod lapodat, «mint a legújabb fejfát a szegedi kultúra homokos, szikes, lombtalan és vigasztalan országútjára figyelmeztőnek, útjelzőnek.»

Megszűntetek tehát és nagyképűség lenne el nem ismerni, hogy egészen megható temetést rendeztél szived gyermekének, amikor a szegedi viszonylatban igen szép, «ezüst szemfedőt» készítettél számára.

Van valami büszke mártíromság abban, ha egy lap így hal meg, egy utolsó lobbanással, még egyszer a régi, megálmodott fényében felvillanva. Szinte érezteti, hogy valóban érték veszett el vele, hogy igazán kár volt ilyen fiatalon, erejének és munkabírásiának teljében távozásra kényszerülnie.

Kedves barátunk és osztályosunk az álmodozások keresztes harcaiban: teljesen átérezzük keserű fájdalmadat, mert több jutalmat és elismerést érdemeltél volna. A testvér lengeti feléd a búcsúnak nem szégyelt könnyeivel áztatott kendőjét, — a testvér, aki más utakon és más eszközökkel bár, de az eléd tűzött céllal egyező állomás felé törekszik: a mindnyájunk dédelgetett városának kultúrája, fejlődése érdekében. Te az irodalom «nyárfapihéjét», a könnyed humor és szelíd csipkelődés súlytalan terhét raktad szekeredre, míg mi komoly és nehéz «eszmeköveket és gondolatteglákat» szállítunk a «mindnyájunk álmóvárosa: Nagy-Szeged felé...» De a célunk közös volt: ennek a városnak használni a kultúra minden, kiválasztás nélküli eszközével és híveket toborozni az izlés, a tudás, a fejlődés, a boldogulás nagy és szent gondolata számára.

Hát mégis megszűntetek, «robotos álmodói messze ködbe veszett fantazmagóriáknak»! Sajnálunk, igazán szívből sajnálunk benneteket. Mindannyian lelkes, fiatal, derék és hozzáértő, tisztaszándékú emberek voltatok; a fejlődés, a haladás naiv eszelősei, akik le akartátok kötni a szegedi futóhomok talaját maradandó szellemi gyümölcsök termelésére. Nem sikerült nektek sem és ki tudja, hányan fognak még benneteket követni; ki tudja,

mit hoz a holnap, hányan rugaszkodnak neki újak a lehetetlennek és hányan véreznek el hozzátok hasonlóan, hosszabb-rövidebb küzdelem után...

Igazad van, kedves barátunk és kollégánk, amikor a sikertelenség okát a szegedi társadalom közönyében, részvéttlenségében és abban látod, hogy «Szegednek nem kell az irodalom, hogy Szegednek nem kell kultúra, hogy az egyetemi város álmosan, közömbösen szunyókál a porban, a homokban...» Igazad van, csak abban tévedtél, hogy megálltál analízáló utadon és nem kerested ennek a szomorú ténynek mélyebb gyökerét.

Te azt hiszed és, — belátom, a jelek tényleg erre vallanak, — hogy ez a kulturális megmozdulások iránt annyira érzéketlennek látszó szegedi közönség egyszerűen amiatt nem karol fel melegbben irodalmi megmozdulásokat és a politikai napilapok témakörén túlnövő kulturális törekvéseket, mert nem érzi annak hiányát és nem tartja szükségesnek az önmaga művelését. Nem, kérlek, ez nem így van. A szegedi intelligens, vagy annak látszani igyekvő publikumban igenis, megvan a hajlandóság minden ilyen munka támogatására, de, hidd el nekem kérlek: *a bajnak gazdasági gyökere van.*

Te, aki az életnek ezzel a részével sem újságírói hivatásod, sem pedig eddigi szaktevékenységed során nem foglalkoztál olyan behatóan, mint mi, nem is sejted, hogy a közönségnek éppen az a rétege, amelyre te is és mindenki, aki szellemi munkával keresi a kenyerét, számít: *mi mindenről kényszerül lemondani.* Unalmas ismétlésekbe esnénk, ha itt újra felhoznók az annyiszor kitergetett tényt: nem annak az osztálynak kell a te lapod, vagy akár a miénk is, amely még ma is inkább megiszik egy liter rossz bort, ahelyett, hogy ennek árából *egy egész hónapra* előfizetne lapjainkra, — hanem az az u. n. «*történelmi középosztály*» adja még most is a mi erősen megesappant olvasóközönségünket, amelynek ma már komoly problémájává vált — nem egy liter bor árának a kifizetése, hanem a *gyermek elszakadt cipőtálpjának megfoldsztatása....* Hiába itt minden szépítgetés: így van ez, Trianon utáni szegény magyar újságíróársunk és ez ellen egyelőre nem lehet mást tenni, mint vagy dicsőségesen odaállani, rövid harcután, *fejének az ország kulturájának útjára, vagy pedig — el sem indulni.*

Hogy még vagyunk egynéhányan, akik bírjuk? Vigasztalódj, barátunk, — már amennyiben ez neked vigasztalás lehet: — csodálkozunk magunk is ezen a meglepő tényen, de nem titkoljuk előtte sem, hogy rögs ez az út, amelyen járunk és felvérzett talpaink nyomai jelzik azt a heroikus küzdelmet, amelyet összeszorított fogakkal, minden erőnk megfeszítésével kifejtünk ezért a városért...

Mi azonban nem haragszunk senkire sem, mert világosan látjuk a kálvária-járásnak az embereken kívül rejlő okait. Adnának ők, szegények; örömmel csatlakoznának hozzánk még sok ezren ennek a városnak szerető gyermekei, *ha az a havi akármilyen kis előfizetési összeg nem jelentené számukra,*

hogy egy-egy pohár tejről kellene lemondaniok, amit beteg gyermekük egészsége naponta megkíván.

Ne bántuk tehát ezt a szegedi, porbasujtott, emberfeletti létharcot vívó, *olvasó társadalmat*, amelynek érthető szellemi igényét teljesen kielégíti ma egy-egy napilap, amiből legalább kicsiny életének halavány reményeit hámozhatja ki a viszonyok jobbrafordulásának végnélkül való várásában...

De azért mégis kár értetek, kitűnő kollégáink, kár a munkátokért, aminthogy fájdalmas szívvel kísérünk ki minden értéket, ami elhagyja ezt a várost. Bízatok velünk együtt, «egy jobb kor hajnalában», amikor jut is, marad is, előfizetésre is, meg tejeckére és cipőtalpalásra is...

A viszontlátásra!

Szinigazgató-választás után

Nagyon clesó dolog lenne most a «halott oroszán» rugni egyet és kárörömtől tájékozó szájjal kigyót-békát kiáltani rája. Távól esik tehát tőlünk, a lezajlott választás eredményének ismeretében is, hogy meg ne adjuk a tisztességet a távozó Tarnai Ernő volt szegedi művezető igazgatónak és tul minden izgalmasságon és szenvedelmén, el ne ismerjük róla igazságosan, hogy a multban sok nehézségen vezette át a szegedi színházat. Igyekezete és jóakarata minden vitán felül áll; hogy mégis el kellett buknia, annak részben rajta kívül álló okai is voltak. Működésének különösen első esztendeje alatt nagy ambícióval töltötte be feladatát mind felettes hatósága, mind a nagyközönség, mind pedig színészei megelégedésére. Ennek köszönhető, hogy szerződését annakidején további két évvel meghosszabították, aminek bekövetkezése után... hogy is mondjuk... *kissé elbizta magát.* És ezzel megindult a bajok özöne. De ezt hagyjuk most már; ez a multé, mint mondani szokás és ami bekövetkezett: előrelátható volt. A harag elmúlt és mindenki nagyon örülne Szegeden, ha azt hallanék, hogy kétségtelen képességeit valamelyik fővárosi színház kötelékében sikerült érvényesítenie.

Ezzel kapcsolatosan azonban érdeklődésünk és figyelmünk reflektorának egész fényét az új megválasztott igazgató: *Kürthy György* személye felé kell fordítanunk, mint olyan emberre, aki eddig, Nemzeti Színház-beli működésétől eltekintve, a szegediek előtt teljesen ismeretlen, már ami szinigazgatói és szervezői képességét illeti. Azt, hogy *gentleman* a szó igaz értelmében, pályázatának benyújtása óta eltelt idő alatt szerzett információink beigazolták. Egyénisége, külső megjelenése, személye kétségen felül a tiszteletet parancsoló szimpatikus ember hatását kelti mindenkiben, aki egy szót is beszélt vele. Hallottuk időközben, hogy társigazgató is volt már; hogy külföldet járt, tapasztalatokban gazdag férfi; hogy irodalommal, sőt a képzőművészettel is sikerrel foglalkozó egyén, akinek ebbéli tulajdonságaihoz méltón párosul kiváló színjátszó művészete. Az utóbbit annál is könnyebb

elhinni, mert elvégre nem mindenki lehet a Nemzeti Színház egyik vezető tagja.

Mindezek alapján a «papirforma» csak javára szól és valahogy az az érzésünk, hogy a kisgyűlés hatalmas többsége ezuttal valóban érdemes egyént tüntetett ki előlegezett bizalmával. Most már csak az a fő, hogy ezt az impozáns bizalmi szavazatot *valahogy el ne adminisztrálják*, hogy a köteles felügyelet és ellenőrzés határain tulmenve, el ne kedvetlenítsék reformáló és alkotó munkájában, módot és lehetőséget adván neki, hogy a saját elgondolása és művészi tervei szerint igyekezzék meggyógyítani a nagybeteg szegedi színházat. Véleményünk szerint a hatósági ellenőrzés és adminisztráció mai szervei a házikezelés közel négy esztendeje alatt pompásan megállották helyüket és a város adófizető polgárságának és vagyonának érdekeit csak akkor nem tudták kellően megvédelmezni, ha őket ebben valamilyen felülről jövő intézkedés megakadályozta. Nem kell és nem szabad egy jöttányit sem engedni, ha a város áldozatkészségének érdekeiről van szó, de viszont ugyanilyen elhibázott és káros politika lenne a megengedett keretek között való szabad tevékenység korlátozása, vagy éppen megakasztása. Hagyjuk, mutassa meg Kürthy György, az új szinigazgató, hogy betudja-e váltani a pályázatában felsorolt művészi terveit a rendelkezésre álló eszközök felhasználásával és azok határain belül. Ha igen, minden rendben van és ennek a városnak halás elismerése nem fog elmaradni. *Ha nem:* úgy magára vessen ezért és viselje elhibázott, vagy a realitásokkal nem számoló cselekedeteinek teljes erkölcsi és anyagi következményeit. A város megtette a magáét a siker érdekében. Többet senki sem kívánhat tőle.

Ugy érezzük azonban, hogy Kürthy György esetében nem kell számolnunk a fiaskóval. Különösen akkor nem, ha megtartja és munkatársainak veszi a szegedi színháznak eddig bevált jeles tagjait, — ha saját helyi ismereteinek esetleges hiányait *pótolja* a színház *arra hivatott* és nagyértékű tagjaiknak itt hosszú időn át nehéz munkával megszerzett gazdag tapasztalataival. De biztos szemmel meglátja és kiselejtezi azokat, akik az igazgató bizalmára érdemteleneknek bizonyultak.

Befejezésül igaz örömnünknek adunk kifejezést,

hogy az új színházi éra megmentette a szegedi színház számára az operát, amit szüklátóköri, vagy félrevezetett egyének meg akartak szüntetni, vagy valamilyen képtelen kombinációval lehetetlenné tenni. Szeretnők, ha az új igazgató egyszer s mindenkorra tisztában lenne azzal a körülménnyel, hogy

a szubvenció elsősorban és mindenkéltől a nemes izlést, művészetet és kultúrát terjesztő színpadi műfajok támogatására szolgál

és nem fedezhető belőle nem ilyen célokat szolgáló produkciók költséges kiállítása. Egyáltalában, ha már erről van szó: *meg kellene szabni* pontosan, hogy a még rendelkezésre álló szubvencióból

mennyi illeti meg az operát, mennyi a prózát és mennyi az operettet,

nehogy előforduljon az a mindenképpen igazságtalan eset, hogy az operának nem jutott semmi és mégis ezt vádolták meg az előállott deficit közvetlen okozásával.

Most talán már megszűnik az a kialakult furesza színésztípus, amelyet «sétáló színész» név alatt honosított meg nálunk a letűnt művezetés. Legjobb,

legtehetségesebb színészeink sokszor hónapokig nem jutottak szóhoz a színpadon és ellenszolgáltatás nélkül vették fel fizetésüket. Ennek most véget kell szakítani és már a szervezésnél kell úgy eszköztetni a létszámot, hogy ne lehessen senki egy percig sem «sétáló», vagy felesleges színész Szegeden. Ezt a fényűzést igazán nem bírnia el tovább ennek a városnak súlyos gazdasági viszonyokkal küzdő adófizető polgársága. Aki nélkülözhető, személyre való tekintet nélkül, nem szabad, hogy feleslegesen terhelje a színház budget-jét; viszont aki itt van és ittmaradt: egy percig se panaszkodhassék amiatt, hogy tulsok ideje van az unatkozásra.

Végeredményben azonban minden kívánság, minden panasz, elégedetlenség és óhaj ebben az egy szóban összontosul:

kultúrát!

Kultúrát a szegedi színházba és nem majmokat és kutyácskákat; szórakoztató, megneveltető, vagy megkönnyeztető, izlésnevelő kultúrát könnyű és nehéz műfajban egyaránt. És akkor meg fogja látni Kürthy György, az új igazgató, hogy mégsem olyan nehéz dolog, a gazdasági válság ellenére sem, deficitmentesen az ország misodik Nemzeti Színházát formálni a szegedi teátrumból. *Dixi.*

Gondolatok egy híradással kapcsolatosan

Irta: Z. F. dr.

A csütörtök este ideérkező pesti lapokban olvashattuk, hogy a képviselőház pénzügyi bizottsága a költségvetés tárgyalása során foglalkozott az *algyői híd* építésének sürgős megkezdésével, amire vonatkozóan Bud miniszter kijelentette, hogy a híd előmunkálatait rövidesen megkezdik.

Ugyanezen az ülésen szó esett még az *idegenforgalomról* is és egy képviselő igen meggyőző hangú felszólalásával azt igyekezett bizonyítani, hogy a magyar idegenforgalom érdekében meg kellene engedni a külföldi nagy idegenforgalmi vállalatoknak Magyarországon való letelepedését.

Kétségtelen, hogy mind a két említett ügy igen komoly és dicséretreméltó az illető képviselők gondoskodása a tervek megvalósítása érdekében. Ha még hozzátesszük, hogy az egyik ezek közül *Temesváry Imre*, a másik *Rassay Károly*, Szeged egyik országgyűlési képviselője volt, úgy elmondunk mindent, amit e sorok bevezetéséül szántunk.

Ami magát a lényegét illeti, azt ugyanis, ami bennünket e híradással kapcsolatosan gondolkodásra késztetett, az, hogy a szegedi vonatkozású

algyői hidnak ügyét Temesváry József képviselő úr, a másikat, az idegenforgalomra vonatkozót pedig Rassay Károly szegedi képviselő úr terjesztette elő a pénzügyi bizottságnak.

Először nem akartunk hinni a tudósításnak és szent meggyőződésünk volt, hogy itt valami elírási hiba történt és az igazság az, hogy *Rassay állott elő az algyői hiddal* és a másik képviselő az idegenforgalommal. Hiába, az algyői híd valahogy közelebb esik a mi szegedi szívünknek, mint az országos idegenforgalom dolga, bár nem vonjuk egy pillana-

tig sem kétségbe, hogy ennek reánk vonatkozóan is megvan a maga értéke. Hiszen éppen e lap az, amely egyetlen alkalmat sem mulaszt el a speciálisan szegedi idegenforgalom megteremtése és fellendítése érdekében.

Gondosan kerülve minden országos politikai vonatkozást ebben a kérdésben, nem tagadhatjuk, hogy bizonyos várospolitikai momentuma is van és ez az, amit szóvá akarunk tenni.

Az algyői híd érdekében, mint ismeretes, többszöri intervenció történt feliratokkal és küldöttségekkel a kormányhatóságnál és ennek a rendkívül fontos forgalmi és gazdasági létesítménynek közeli megvalósítása igaz örömmel tölt el minden szegedi embert. Az országos idegenforgalom problémája azonban... hogy is mondjuk?... későbbi dolog, amit nagy avance-al megelőz a *bajai műút* és a *vi-zum-eltörlés* sokat és régen forszírozott kérdése. Ezekről viszont egyetlen szót sem hallottunk a pénzügyi bizottság üléséről. Ha tehát úgy is állana a dolog, hogy a fentnevezett két képviselő meg is egyezett volna az előterjesztések dolgában, úgy véljük, a szegedi képviselőnek még maradt volna két témája, amit ugyancsak odahozhatott volna az idegenforgalom ügyei mellé. Az ilyesmit nem lehet elég alkalommal megemlíteni.

Ismételten hangoztatjuk, hogy városi kérdésekben minden politika távol áll tőlünk, mert mindig az volt a véleményünk, hogy Szeged ügyeinek támogatásánál *egészen mellékes akármelyik képviselőnk politikai orientálódása* és erre való tekintet nélkül mindegyik hasznos munkát végezhet érdekünkben. Tehát ezúttal nem Rassay képviselő úrnak pártállása miatt tesszük szóvá ezt az ügyet, mert Rassay képviselő úr, éppen úgy, mint Klebelsberg Kunó

gróf képviselő úr, vagy Peidl Gyula képviselő úr, elsősorban a szegediek akaratából és küldetésében kerültek a parlamentbe és mint ilyenek, *kivétel nélkül szegedi képviselőknek tekintendők*. Szegedi kérdésekben tehát ez a három úr, lett légyen politikai meggyőződésük akármennyire is elágazó: egységes érdekképviseleti frontot kell, hogy alkossanak minden alkalommal, amikor megbízó városuk érdekeinek védelméről van szó. Nekünk Klebelsberg, Rassy, vagy Peidl: ebben a tekintetben *egy akaratot*, egymás támogatását akármilyen szegedi vonatkozású kérdésben, egy érdekképviseleti frontot kell, hogy jelentsen. Szeged nagy érdekei mellett a politikai ellentéteknek teljesen el kell hallgatniok.

Azonban... sajnálattal kell látnunk és kellett tapasztalnunk nem egy esetben a mult folyamán is, hogy a három szegedi képviselő egyike-másika mint ha a szegedi ügyeket *alárendelné* országos politikai meggyőződésének és ennek útmutatása szerint foglalna állást az egyes felmerült szegedi vonatkozású problémákban is. Tiszteljük a különvélemény jogát, sőt, adott esetekben szükségességét is, de, szerény véleményünk szerint: *a szegedi képviselő mindenké előtt és elsősorban szegedi érdekeket kell, hogy képviseljen*, még ha azok akármilyen ellentétben is állanak politikai orientálódásával. Szomorúságunkat fokozza az a tény, hogy a három szegedi képviselő, tudomásunk szerint, csak nagyon ritka esetben található egymás mellett még szegedi kérdésekben is, sőt megtörtént az a hihetetlennek látszó tény, hogy az egyik szegedi képviselő a parlament ülésén *nyíltan a másik ellen szólalt fel* nem kisebb ügyben, mint a már meglévő szegedi egyetemi intézmények további fejlesztése dolgában. Tette ezt pedig ugyanakkor, amikor a munkánélküli szegedi iparosok és munkavállalók szünet nélküli deputációkkal sürgették és kérték a munkálatok folytatólagos megindítását.

Hát bizony, ez egy kicsit hihetetlennek látszott előttünk és teljesen méltányoltuk az *egyik szegedi képviselő* kifakadását, hogy másik szegedi képviselő

lőtársa ellene szólal fel, amikor ennek a városnak fejlesztéséről és kulturális intézményeinek kiterjesztéséről volt szó. Hej, az a politika, az a politika!

Természetes, hogy ilyen körülmények között az a szegedi képviselő, aki eddig a legtöbbet tette, — megengedjük, kivételesen nagy pozíciójában könnyebben, mint a másik két társa —, Szeged fejlesztése és munkaalkalmakkal való ellátása terén: elkeseredik, látván, hogy a másik két szegedi képviselőben még akkor sem talál segítőre, amikor erről a városról van szó.

Meglehet, hogy mi nem vagyunk egészen tisztában a *képviselő* szó értelmével és jelentőségével. Meglehet, hogy téves az a naiv elgondolásunk, amely szerint egy város képviselőjének tűzön-vízen és minden pártérdeken felül annak a városnak és adófizető polgárságának érdekeit kell képviselnie, amely őt ezzel megbízta, amikor a parlamentbe küldötte. Meglehet, hogy mindez nincs így és az tesz jót egy városnak, ha képviselője csak akkor áll melléje, amikor ez nincs ellentétben politikai meggyőződésével. Talán így van és ha így van, szégyenkezve valljuk be, hogy ismereteinket ezen a téren alaposan ki kell egészítenünk.

Bárhogyan is álljon a dolog: mégis az lett volna természetes, ha azon a bizonyos pénzügyi bizottsági ülésen a *szegedi képviselő* szólalt volna fel az *algyői híd* dolgában. Nem titkoljuk: jól esett volna nekünk, ha képviselőnknek ezt a gondoskodását láttuk volna. De nem: ő az idegenforgalmi ügynökségek idetelepítéséről beszélt és Temesváry képviselő úrnak jutott az eszébe, hogy ebben az eminensen fontos szegedi ügyben interpelláljon.

Hiszen így is jól van és elvégre mégis csak az a fontos, hogy a híd meg fog valósulni. De ezek a gondolatok mégis jelentkeztek bennünk és talán nem történt hiába, hogy szóvá is tettük. Kicsiny dolog önmagában véve ez az egész incidens ezzel az idegenforgalmi mókával, meg a híddal: kicsiny, de jellemző.

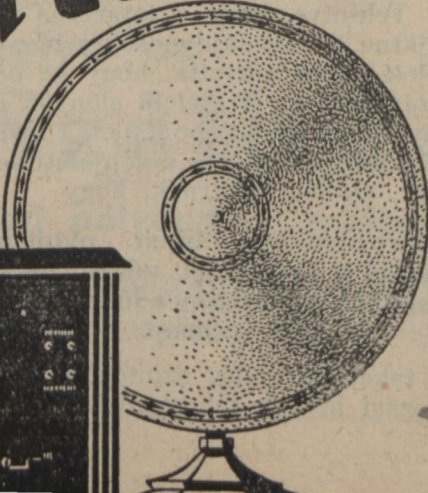
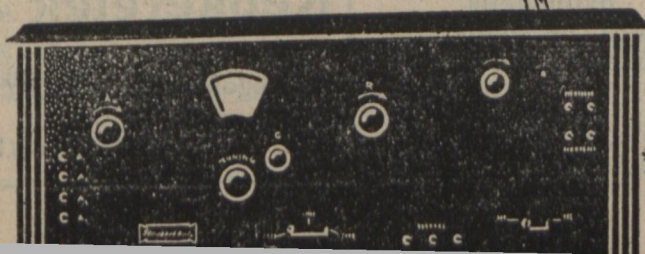

6.12.18

HAVI RÉSZLETRE

Standardyne

Standard CONUS

A tatározási ügyek további fejleményei

Irta: Szegedi.

Legutóbbi számunkban megemlékeztünk arról, hogy a munkanélküliség enyhítésének elsőrendű fontosságán kívül a meglévő csekélyszámú szegedi műemlékek restaurálása és tatározása is indokoltá tenné egy energikus rendszabály életbeléptetését.

Közleményünknek meglehető visszhangja támadt a szegedi iparosságban és az állástalan munkások között, akik csak a minap jártak küldöttségben Aigner Károly dr. főispánnál, hogy támogatását kérjék ebben az ügyben.

Mint most értesülünk, Budapesten nagyarányú mozgalom indult meg a házak tatározásának elrendelése érdekében és a főváros tanácsának magán-építési ügyosztálya értekezletet tartott az elmúlt napokban, hogy milyen intézkedések életbeléptetése mutatkozik szükségesnek a cél elérésére. Az anketén megjelentek az összes kerületi előjárók és az érdekképviselők vezetői.

A több órán át tartó tanácskozás során megemlítették, hogy bár a főváros eddig is elég szigorúan kezelte a tatározási kötelezettséget és sok esetben az építésügyi szabályzatra hivatkozással elrendelte az épületek tatározását, de a Közmunkatanács a háztulajdonosok felelősségét nagyon liberálisan kezeli és többnyire hatályon kívül helyezi az előjáróságok ilyen értelmű határozatát. *Fel kellene tehát kérni a Közmunkatanácsot, hogy fogja az ügyet szigorúbban és amikor a városi hatóságok szükségesnek és halaszthatatlannak mondják a háztatarozás elvégzését, a Közmunkatanács ne helyezkedjék más álláspontra.* Elhatározták továbbá, hogy a polgármesterhez küldöttséget vezetnek és felkérlik, hogy alkalmazzon *hetibéres mérnököket* arra az időre, amíg a tatározandó budapesti épületeket az előjáróságok összeírják. Minden kerületben ugyanis az előjáróságok, a különböző hatóságok közbenjöttével végigjárják az összes házakat és a helyszínen állapítják meg, hol és milyen mértékű, milyen jellegű javítási munkára van szükség. Meg akarják vizsgálni a lakások állapotát is, de az érvényben lévő rendelkezések nem adnak jogot arra, hogy a hatóság emberei ilyen célból a magánlakásokba lépjenek. Felmerült az a terv, hogy esetleg közegészségügyi szolgálat címen lépjenek a hatóság emberei a lakásokba és így állapítanák meg, hol van szükség tatározásra. Az épületek belső berendezését is a legszigorúbb vizsgálat tárgyává tennék, mert a legtöbb helyen rozoga a lépcsőház, teljesen elavultak és közveszélyesek a gáz, villany és vízvezetékek. Tekintve, hogy a tatározás jelentékeny kiadással járna a háztulajdonosokra nézve, az értekezlet szükségesnek tartotta, hogy az *anyagigények tisztázására* és megfelelő előnyök nyújtására a kormányval is érintkezésbe lépjen a főváros. Ezért felterjesztést fognak intézni a népjóléti és pénzügyminiszterhez, akiket felkérnek, hogy

a tatározásokhoz hitelt nyújtsanak, azonkívül a tatározást végző háztulajdonosoknak a kormány adókedvezményt biztosítson.

A községi takarékpénztárt szintén be akarják vonni a tatározási hitelek lebonyolításába, még pedig

olyan formában, hogy a községi takarékpénztár *házbérelő-legek* címén nyújtana hitelt a háztulajdonosoknak és a kölcsönt a házbérekéből törlesztenék.

Talán lehetne ezekből a gondolatokból nálunk is megvalósítani valamit?

Le a kapupénzzel!

Ugy látszik, hogy mégis rengeteg ember óhajtatását fejeztük ki multkorai cikkünkkel, amelyben a semmivel sem indokolható kapupénz eltörlését követeltük. Ez óráig összesen *negyvenhárom* bejelentés érkezett szerkesztőségünkhöz és íróik mindannyian örömmel üdvözlük a *Szegedi Szemle* ezirányú kezdeményezését. Jóleső elégtétellel állapítjuk meg ezt a sikert és alapos reményünk van arra, hogy rövidesen eredménye is lesz fáradozásunknak. Hogy ezt megkönnyítsük, *legalább száz csatlakozó bejelentésre van szükség*, aminek birtokában nagyobb nyomattal szólalhat fel az ügy érdekében az a városatyja, aki készséggel vállalta a közgyűlésen a kérdésnek indítvány alakjában való felvetését.

Várjuk tehát a további jelentkezéseket minél előbb, hogy az ügyet, kellően előkészítve és minden szakvéleménnyel ellátva, már a legközelebbi törvényhatósági bizottságban előterjesztethessük. (Bejelentések: a Szegedi Szemle szerkesztőségének, Dugonics-tér 2.)

A Dugonics-társaság új tagjelöltjei

A Dugonics-Társaság vasárnap, e hó 30.-án tartja ezévi tagválasztó-gyűlését, amelyen betöltésre kerül a három megüresedett tagsági hely. A Társaság legkomolyabb jelöltjei, értesülésünk szerint *Galamb Sándor dr.*, a szegedi Tanárképző Főiskola igazgatója, a jeles és közismert esztétikus és színikritikus, továbbá *Sik Sándor dr.*, az egyetem poéta-professzora, számtalan gyönyörű költemény szerzője, továbbá *Preszly Lóránd dr.* esendőr-alvezredes, aki nemrég tartott felolvasást «Castelár Emil» címmel, osztatlan siker és elismerés mellett. Megválasztásuk egészen bizonyosra vehető és minden tekintetben méltóan egészíti ki a Dugonics-Társaság illusztris tagjainak sorát.

Képkerekek legszebben és

legolcsóbban **Freimann-nál,**

Takaréktár-utca.

Fehér Tibor verseiből:

Szerelem

I.

Ma rámdobbant a lépésed
egy idegen nő ringó járásából
és ime, ma tudtam meg,
hogy vágyom utánad;
ma fájt, hogy messze vitt a vonat téged,
ma tudtam meg, hogy vége a komédiának,
mert egy dobbanással szívem lerakta elnyűtt álarcát.
Látod? ki hitte volna?
mikor könnyen beszélünk
minden szerelemről
a tavaszba kanyarodó téli utcán,
mikor patakként csobogott ki ajkadon a szó
és csengő kacaj buggyant ki szivedből,
mint ujjunkból tű nyomán a vér.
Mikor együtt néztük a filmet
és kacagtuk a rossz szerelmi komédiát,
mely előttünk lepergett.
Még azt sem hittem, hogy emlék
marad bennem járásod ütemes ringása
és ma már:
az is fáj, hogy nem hallok a hangod.
Most belém jajdul a szürke este
fényes villanással:
mikor kapud előtt búcsúzva álltunk.
Emlékszem: a szemed csillogott,
— tüzes szem volt —
vártál...
— most minden mozdulatod
égőn vetíti lelkemre az emlékezés —
és én tudattalan szerelmem
sűrű fátyolán keresztül gyáván,
— talán többet nem is akartam —
csak a kezedet mertem megcsókolni.

II.

Ma tavaszi arccal fordult felém a föld,
már széttörő jégtáblákat vitt a Tisza dél felé
és nem lehet neked üzeni, északra mentél!
csak álltam és néztem a víz durva sodrát
és téged láttalak kacagni a barna, tavaszi mezőkön,
de furcsán megtréfál ez a tavaszi nap:
beleragygja neved a folyó tükörébe

és te kikacagsz rám a folyóból is,
elnézem a suhanó jégtáblák nagy szomorúságát,
ilyen a mi életünk is:
büszke, kemény, csillog, mint a gyémánt,
azután megtörik, nem csillog többé,
még meg is olvad és elviszi a víz...
még azt akarom mondani néked:
mennyi jégtábla törik előbb darabokra
a híd kemény pilléreire, mielőtt tova úszna,
aztán: sírva, jajgatva mennek tovább
a tenger felé, dél felé...
erre úsznak a jégtáblák és te:
északra mentél.

III.

Nem vártam soha csodák teljesülését,
az álmaim csak olyanok voltak mint egy
szegény költő versekre épülő, rozszant
palotája; alap: a bánat; bú: a jaj;
öröm: a vakolat; szomorúság: a tető.

Ebben éltem, csak úgy egyszerűen, mint a
mezők selymes ölen a tilinkós pásztor,
de jaj, vihar jött már, a tilinkó eltört,
a palota rengett, vakolat leomlott,
s a rámhulló falak eltörték a szívem.

Tudom, pásztor többé én már nem lehetek,
vakító uszályod hordozója lettem
s csak így, egyszerűen, nem hallok a nótám.
Szegény, szegény pásztor, egyszerű tilinkó
bánat palotája, öröms, tűnt élet.

Már ezüst zongorán játszom nagy keservem,
bársony, új palástom, átlátszó a lelkem,
mint a mély tengerszem gyémánt csillogása;
vigyázok már rája, más senki se értse,
eldugom, elrejttem, senki meg ne lássa!

Szegediek találkozó helye az

István király Szálloda

Budapest, VI., Podmaniczky-utca 8., Nyugati pályaudvar mellett.

TELEFON (INTERURBÁN) 202—43, 294—34.

SÜRGÖNYCIM: HOTELIST

Modern kényelemmel berendezett elsőrangú családi szálloda. Minden szobában központi fűtés,
hideg, meleg folyóvíz és telefon. Lift.

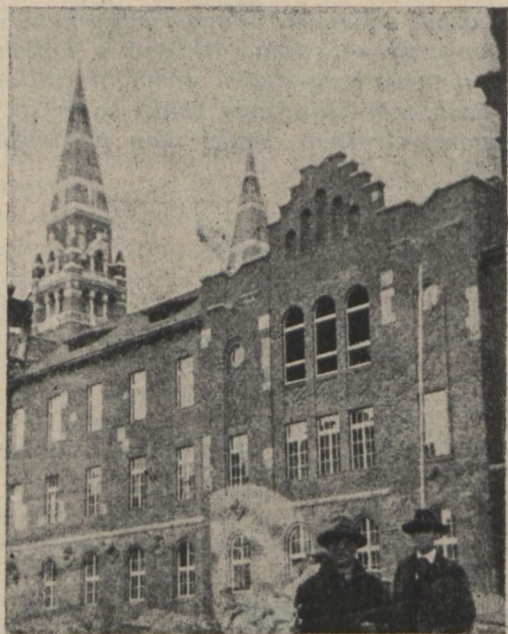
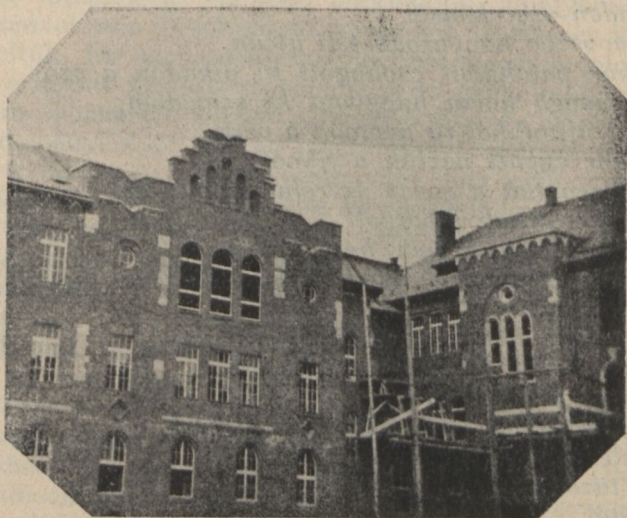

A püspöki intézmények Zrinyi-utcai oldala

(Gerő Dezső felvételei)

Az intézmények Zrinyi-utcai oldalát eltakaró kis házakból már lebontottak annyit, hogy szabadá vált ennek a résznek is egész áttekintése. Még zavarják ugyan a látvány teljes élvezetét az egyes helyeken meglévő állványok, azonban az egésznek összehatása már így is impozáns módon jelentkezik. Nemes vonalak, meghitt olaszországi hangulat, a mesteri kézimunkának nyoma mindenütt, amit egyetlen ponton sem éktelenít el az u. n. frontális befedésnek sokszor erőltetett, izléstelen felrakása. A művésziesen kidolgozott, nyers téglá minden vakolat nélkül, egészen megható módon állítja előtérbe a kétkézi mestermunka egyszerű szépségét és fölényét a raffinált műbefedésekkel szemben. Az imittamott, rapszódikusan elhelyezett kő-foltok harmónikusán, az egységbe beolvadva, szinte észrevétlenül hoznak bizonyos mozgalmasságot az épület egész hangulatába. A primitív művészettel faragott és a falakba illesztett szobrok gyönyörű hatással

kel gazdagodik, amilyenhez foghatót hiába keresünk még egy helyen az ország területén.

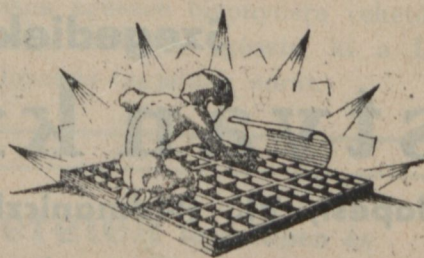
Az építkezés egész folyama alatt alkalmunk volt közelről megfigyelné azt a becsületes és a legmesszebbmenő igényeket is kielégítő mestermunkát, amit Czigler építész állandó irányítása és felügyelete mellett a vállalat régi, bevált szakmunkásai végeztek. Rerrich Béla műépítész, a Templom-téri épületek tervezője, aki az elmúlt napokban Szegeden járt, elragadtatással nyilatkozott Cziglerék munkájáról és azt a megjegyzést tette, hogy ennek a vállalatnak lelkiismeretes, gondos, a legkisebb részletekre is kiterjedő teljesítménye minden várakozását felülmultha. A város egész közönsége igazolhatja ezt; az a közönség, amely boldogan szemléli, hogy napról-napra miként tökéletesedik, egészül ki és teljesedik be egy igazi művész kőbe és téglába megálmodott elképzelése, az őt megértő vállalkozó és mesteremberek becsületes munkája révén.

(dr.)

érvényesülnek a sötét környezetben. Az egyszerű kovácsolt vas-óra, az ablakrácsok és erkélyek most már teljes szépségükben és a stílushoz való alkalmazkodásukkal jutnak érvényre.

Czigler Arnold építész és vállalkozó

kifogástalan munkát végzett ezen a részen is. Ha az így kialakult képhez hozzágondoljuk az építés alatt lévő két oldalbefejezést, a művészi rácsozatot, amely a komplexumot az utcától elválasztja, valamint az udvar rövidesen megvalósuló parkosítását: Szeged nagyvárosias képe olyan újabb érték-

»PROMETHEUS«-NYOMDA

SZEGED, DUGONICS-TÉR 12.

Készít: könyvet, újságot és mindenféle kereskedelmi nyomtatványokat olcsón és a legszebb kivitelben.

KÖNYVEK

Poór Ferenc dr.: „A M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem bőr és nemikórtani klinikája Szegeden. 1923—1930.“

(Dr. vitéz Berde Károly egy. m. tanár, adjunktus és dr. Rejtő Kálmán klinikai I. tanársegéd közreműködésével. Szeged, 1930.)

Kilencvenhat oldalon, számos térkép-, rajz- és fénymásolattal kiegészítve, gyönyörű nyomásban és összeállításban hagyta el a sajtót a napokban Poór Ferenc dr., a klinika európai hírességű igazgatójának terjedelmes beszámolója a szegedi egyetem bőr- és nemikórtani klinikájának az 1923—1930-as évek idejére eső tevékenységéről.

A könyv tartalmazza Poór igazgató nagyjelentőségű értekezését «A dermatológiai tanítása és a kutató munka» címmel, ugyanannak az új klinikát részletesen leíró, valamint a klinika elhelyezkedését és tudományos működését méltató, számos rajzzal és fényképpel illusztrált ismertetését, — Rejtő Kálmán dr. írását a klinika gyűjteményeiről, vitéz Berde Károly tudományos statisztikáját a klinika beteganyagáról és betegforgalmáról az 1921—28. években, továbbá kimutatásokat a klinika orvosi segéd-

személyzetéről 1923—30-ig, a hallgatók és szigorlók számáról 1923/24—1929/30. években, végül a hallgatók számára kitűzött pályakérdésekről az 1923/24—1929/30. esztendőkből.

Aki ezt az alapos, minden legkisebb részletre kiterjedő művet olvassa, meggyőződést szerezhet arról, hogy a szegedi bőr- és nemikórtani klinika, hála Klebelsberg Kuno gróf kultuszminiszter széleskörű gondoskodásának, ma Európa egyik legmodernebb, legszebb és legtökéletesebben felszerelt orvostudományi intézete. A klinika tanári kara, élén a nagy tudású, európai hírességű Poór Ferenc dr.-al, a magyar orvostudomány büszkeségével, már ma is arra a színvonalra emelte a szegedi bőrklinikát, amelyről a külföldi tudományos orgánumok is a legnagyobb elismeréssel emlékeznek meg. Az oktatás vezérlő elvei és módszerei mindenben lépést tartanak a tudomány rohamos haladásával és az ebből az intézetből kikerült fiatal orvosgeneráció kezébe nyugodt bizalommal teheti le sorsát a betegségben szenvedő emberiség.

Egynéhány adat a klinika betegforgalmáról az 1928/29. évben:

A beteganyag 76.6 %-a volt szegedi, 24.4 %-a vidéki. Járóbeteg szama: 2614, amelynek zömét (17.42 %) munkás-napszámos, vagy annak családtagja alkotta. Fekvőbeteg felvettek: 862-öt. Ezek közül gyógyultan távozott 56.1 %, meghalt 0.6 %.

Poór Ferenc dr. igazgató-tanár könyve Szeged kulturtörténetének egyik legértékesebb dokumentuma marad, amelyből az orvos-oktató nagy tudásán kívül a szenvedők sorsáért aggódó és azon segíteni törekvő, melegsívű ember szeretete sugárzik felénk.

g. d.

Nem véletlen,

hogyan az a rádiós

győzött

a „Rádió Ujság“ legutóbbi
készülékversenyén, aki
rádiójában

TUNGSRAM BÁRIUMCSÖVEKET

használt, mert általuk
hangerősen és
kristálytisztán
nagy távolságra
adóállomásokat vett.

Kérje kapcsolási rajzokat is tartalmazó
ismeretterjesztő füzeteket; díjmentesen küldjük.

Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. Ujpest, 4.

Klebensberg Kunó gróf kultuszminiszter az új építő- művészeti irány jogosultságáról

Az Új Építészet Nemzetközi Szövetségének magyar csoportja memorandumot nyújtott át Klebensberg gróf kultuszminiszternek. E memorandumban tájékoztatni kívánják a minisztert a modern építészeti törekvések eredményéről a külföldön és kéri a kultuszminisztert, tegye lehetővé, hogy illetékes helyeken Magyarországon is legyenek kellő figyelemmel az új építészet hatalmas kibontakozására. Továbbá arra kéri a minisztert, hogy építészeti pályázat kiírásával, amely hangsúlyozottan új alaprajzi beosztást és új formákat kívánna, valamint megfelelő korszerűen gondolkodó bírálóbizottság kijelölésével segítse elő a fiatal, modern törekvő magyar építészek munkáját. A memorandumban benne van az a nyilatkozat, amelyet Európa modern építészei 1928-ban, az új építészet nemzetközi szövetségének megalakításakor tettek.

A kultuszminiszter átvette a memorandumot és válaszában azt mondta, hogy amint az új korszerűség minden téren új kifejezőmódot teremt, úgy teremti meg szükségszerűen az új építészetet is. *Az új igények és új szerkezetek új kifejezőmódokat adnak. Az új, egészséges és korszerű építészeti törekvésektől a magyar ifjúságot elszigetelni nem lehet és Magyarországnak is részt kell vennie Európa nagy szellemi áramlataiban.* «Az új építészet» — mondotta a miniszter — «az új szellem kifejezőmódja és semmiesetre sem tartom károsnak, ha a magyar ifjúság a nemzeti tradíciókat tiszteletben tartva, az új építészet törekvéseivel is kellő módon foglalkozik.»

— **Megszűnik az osztrák és német vízumkötelezettség.** Ez év május 15.-én a vízumkötelezettség megszűnik a magyar-osztrák személyforgalomban, követi ezt júliusban a magyar-német vízumkötelezettség megszűntetése. Amennyire örömdetes ez a lépés a normális, akadálytalan nemzetközi személyforgalom helyreállítása felé, annyira sajnálatos, hogy csak nyugat felé terjed ez a szabadabb mozgás. A magyar gazdasági élet expansiója szempontjából az elszakított területekkel való vízummentes személyforgalom visszaállítása volna égetően szükséges.

— **Bécs város 1000 családi házhoz ad ingyen telket és garanciát vállal.** Bécs város tanácsa, hogy a magánépítkezést az állami építési akció alapján lehetővé tegye, elhatározta, hogy 1000 családi ház építésére 220.000 négyzetméter városi telket ad a 2000-ik évig terjedő (tehát hetven éves) építési joggal. Minthogy pedig a bankok és jelzálogintézetek olyan telekre, amelyek csak építési joggal vannak korlátozott időre átengedve, nem adnának jelzálogkölsönt, a város az ezen telkek után adott jelzálogkölsönökért garanciát vállal. A kezesség összege mintegy 12 millió sillinget fog kitenni. A városi hivatal számítása szerint egy ilyen, egy- vagy többlakásos ház építési költsége 40.000 sillingbe fog kerülni. A város vezetősége reméli, hogy ezen az alapon a magánépítkezés nagyon fel fog lendülni.

— **Bacon-vágás és külön exportvágóhid** — Pápán is. Mint értesülünk, Pápa városában Mayer

János földművelésügyi miniszter közvetítésével egy angol vállalkozó holland érdekeltséggel társulva, exportvágóhidat és sertésfeldolgozó telepet létesít. A telepet és vágóhidat 50.000 sertés feldolgozásának megfelelően tervezik.

— *A vidéki iparkiallitások nyerteseinek díjait ezután költségmentesen kapják a kitüntettek.* Az ipartestületek köréből számtalan panasz hangzik el amiatt, hogy a vidéken rendezett kiállítások alkalmával kitüntetett iparosoknak az oklevelet is tete-
mes összeggel kell megváltaniok, azonfelül az érmek értékét és verési költségét is felszámítják az iparosoknak. Miután az ilyen költségek az iparoságot távoltartják a kiállításokon való részvételtől, ennél fogva az Iposz felterjesztést intézett a kereskedelemügyi miniszterhez, kérvén a kiállítások ügyének általános rendezését. Egyben pedig felhívta az ipartestületek figyelmét arra, hogy a vidéken rendezett kiállítások alkalmával hassanak oda a kiállítást rendező bizottságnál, hogy a kitüntetett iparosoknak a kitüntetések, illetve okleveleket díjmentesen szolgáltatassák ki.

RÁDIÓK,

mindennemű elektromos és világitási cikkek legjobb kivitelben, legolcsóbban

DEUTSCH ALBERTNÉL, Kárász-utca.

KASS KÁVÉHÁZ

Ma és minden este

Füredi
Fábián és
Fia

hires
cigányzenekara
muzeikál.

— Kérjük előfizetőinket és hirdetőinket, hogy az előfizetési, illetve hirdetési díjakat **csak** lebegyzett szabályszerű nyugta ellenében fizessék ki a kiadóhivatal által hozzájuk küldött pénzbeszedőnek. Pénz felvételére más nem jogosult; esetleg másnak kifizetett összegeket nem ismeri el

a KIADÓHIVATAL.

S z i n h á z

Ocskay Kornél dr. vendég-játéka „A zsidónő”-ben

Noha meglehetősen hosszú idő telt már el Ocskay Kornél dr. legutolsó vendég-szereplése óta, mégsem mondunk le arról a gyönyörűségről, hogy e lap hasábjain néhány röpke szóban megemlékezzünk róla. Amidőn a legnagyobb elragadtatással kell nyilatkoznunk a, sajnos, ritka vendég hangjának csillogásáról, amely a látható indispozíció ellenére is ragyogó szépséggel áradt széjjel a nézőtéren; kifejező és művészi cizellált drámai játékaról, tisztán érthető szövegkiejtéséről és mesteri maszkjáról: benső örömmel kell megállapítanunk, hogy ismét *rágalomnak* bizonyult az az állítás, hogy Széged színházbajáró közönségének nem kell az opera. Ilyenkor világosan mutatkozik meg az a tény, hogy, mint mindenben, itt is jót kell csak nyújtani és az eredmény nem marad el. Sajnos, az elmúlt színházi regime szinte szisztematikusan törekedett arra, hogy diszkreditálja a színpadi műfajokat e legklasszikusabb válfaját, mert már az együttes megszervezésénél, illetve annak hiányosságával előre megkötötte a zseniális karmester: Fridl Frigyes kezét az opera-műsor összeállításában. Remélhető azonban, hogy az új szellem bevonultával a multnak ezek a kevésbé kellemes emlékei is örökre eltávoztak a szegedi Városi Színházból és megtisztult levegő, a szabad művészi felfogásnak akadálytalan érvényesülése foglalja el az eddigi furesa színházkulturális felfogás helyét.

Visszatérve a szereplőkre, a „Zsidónő” előadása, — eltekintve az egyik fiatal kezdő szálnalmas erőlködésétől, — majdnem azt mondhatjuk, hogy parádés külsőségek között folyt le. Ocskay dr. szintizta művészete elementáris erővel ragadta magával a többi szereplőket is, akik ezuttal a tőlük megszokott kiváló teljesítményt még fokozták ének-lésben és játékban egyaránt. Szász Edith, a mindig pontos, megbízható, abszolút precizitással éneklő, kiváló képességű erő, többször nyíltzini tapsra ragadtatta a közönséget. Lamberg Rózi igen szép jelenség volt, aki ezuttal ismét szaporította azok számát, akik nagy jövőt jósolnak neki az operai pályán. Bihari és Arany megint becsülettel kitettek magukért és sikerrel pótolták azt a rést, amit egy-két fiatal énekes bizonytalan mozgásával és rutini-rozatlanságával ütött az ensemble egyébként töretlen egységű játékán. A páratlan népszerűségű és nagytehetségű Fridl Frigyes karmesteri pálcája egészen hihetetlennek látszó teljesítményt hozott ki a zenekarból, amely elismerésre méltó igyekezettel váltotta valóra Halévy zenei álmát. A referátát azonban mégis és újból Ocskay dr. briliáns művészetének méltatásával kell zárunk, azzal a reménnyel, hogy a jövőben sokkal többször hallhatjuk őt még, mint ahányszor a multban részesülhettünk kiváló művészetében.

— H. B. —

Heti műsor

Csütörtöktől vasárnapig: *Sisters*. Á. Harmath Hilda vendégfelléptével.

Délutáni előadások:

Kedden délután mérsékelt helyárrakkal: *A cigány-primás*.

Pénteken délután rendkívül mérsékelt helyárrakkal: *Szép Galathea*, utána: *Egy, kettő, három...*

Szombaton délután ifjusági előadás: *Tommy és Társa*.

Vasárnap délután mérsékelt helyárrakkal: *Madarász*. Á. Harmath Hilda vendégfelléptével.

sütőporból készült
sütemények.

Kérje minden fűszerkereskedésben
most megjelent 148 receptet tartalmazó, a
színes képekkel illusztrált

**DR. OETKER-FÉLE
RECEPTKÖNYVET**

Ha a fűszeresnél nincs, forduljon közvetlen
hozzánk: Dr. Oetker A. gyárhoz, Budapest.
VIII., Conti ucca 25.

Mindennemű
épületasztalos munkát
a legolcsóbban vállal
KÖRMENDY MÁTYÁS
asztalosmester
Szent-Rókus-ucca 4 szám.

„Hetven éves szegedi tükör“

Vasárnap, tavaszelo 25.-án, 1860. — (Szemelvények a „Szegedi Hiradó“ 1860. évfolyamából.)

Kereskedelmi és iparmozgalmak

< Bécsben egy év alatt 186 ezer nap- és esernyő készül. Ezeket négy gyárban csinálják s 153.000 rőf selymet, 90.000 rőf pamutszövetet, 83 mázsa halcsontot s 180 mázsa spanyolnádat szükségelnek. A gyárak 52 munkást és 167 munkásnőt foglalkoztatnak. Ennyi nap- és esernyő alatt a jó bécsiek sem meg nem süllhetnek, sem el nem ázhatnak.

< Bécsben hihetőleg azért oly büszkék a háziurak, mert nagyon nehezen jutnak házaikhoz. Legközelebb 1500, mond ezerötszáz, frtért kell el egy belvárosi házteleknek négy-szög öle s eszerént olyan háztelek, minőt a pesti községtanács a magyar tudós társaságnak felében ingyért, felében ölenkint 120 frtjával adott, az illető bécsi helyen 50.000 forint híján két millió frtba kerülne. Ha már most azt tekintjük, hogy a házat sem építik ingyért, nem vehetjük rossz néven, hogy Bécsben a *Hauszherrek* oly sokat tartanak magukra.

Szegedi tárogató

~ Gözmalmaink kezdenek magyar munkásokat nagyobb számban tartani. A hidépítésnél volt rá példa, hogy egy közmunkás néhány hét alatt a gőzerőművek vezetésére lőn képes. A zsákhordáson kívül tehát egyebet is lehet a magyar emberre bízni.

~ Az utóbbi tavaszi napok meggyőzhettek mindenkit, hogy mégis igen szép az a pártá, meg az a magyaros főköttő. A farsangon csak lámpánál, gyertyafénynél lehetett szépeinket pártával és főköttővel látni, ma már tapasztaljuk, hogy az utóbbi napok sugarai jó számú pártával és főköttővel enyelegtek, mosolyogván a magyar föld magyar virágaira.

~ Az árkon-utcából kétizben három-három lámpa szökött meg a buzapiaci fasorok közé. Ott is jó helyen vannak, de amott sem voltak fölöslegesek. Mindamellett, komolyan szólva, nem rossz a gazdálkodás.

~ A városház órája meggyógyult, Brauswetter óraművészünk teljesen kigyógyította mindenféle nyavalyából. Tudnunk kell, hogy Brauswetter úr újév óta csakugyan átvette a toronyórák igazítását s jókarban tartását; minthogy azonban ezek mindegyike el van romolva, sorban kell őket javítás alá vennie. Először a belvárosit, utána a városházit javította, most, ha jól tudjuk, a felsővárosira került a sor és így lassan-lassan majd csak mindenki meg fogja tudni, voltaképen hányat vert minden részen az óra.

~ A pesti egyetem fekete tábláján következő hirdetmény volt olvasható: «A f. hó 15-én történt események folytán, melyekben ezen cs. kir. egyetem tanuló ifjúsága, a fekete táblán többször és legközelebb is ismételt az iránti intések és figyelmeztetések dacára, hogy testületi összecsoportosások- és mindennemű demonstrációktól tartózkodjék, megint résztvett, annak a magas cs. k. főkörmányszóság nevében az előbbi figyelmeztetések és intések

szigorú ismétlése mellett tudtul adatik, miszerént mostantól kezdve a cs. k. hatóságok fölső helyről arra fölhatalmaztattak, hogy az ez ellen vétkező és ilyennemű izgatásokban résztvevő tanulók ellen hivatalból

közvetlenül a cs. k. katonasághozi alítást is határozhatják.

Kelt Pesten, tavaszelo 16-án 1860. Az egyetemi rektor meghagyásával ugyanazon egyetemi iroda által». Ezen rendelet egyszersmind a polytechnikum és reáltanoda tanuló ifjúságára is kiterjed.

~ Ujabb rendelet szerint a szegedi cs. k. kutyapécérnek kötelessége minden általa elfogott ebet gazdájának 2 frtért visszaszolgáltatni.

Színház

< A mult napokban két darab került ismételve színpadra. Egyik «Egy zsidócsalád története», rossz magyarsággal inkább kifordította, mint fordította *Berzsenyi*, a másik «Menyegző lámpafénynél», mely, mint a színlap állítja, «közkívánatra ismételtetett». Ismerjük ezeket a «közkívánalmakat»! — Az elsőre nézve azt mondjuk, mit *Frankfurtban* adatásakor a «Diskalia» című lap szakavatott szinbirálója mondott: «Meddig kell ismételnük panasunkat azon egészben megvetni való színművek e faja ellen, melyek sem bohózatok, sem drámák nem lévén, a komolyságot nevetségnek teszik ki s a kevélyességnek az unalmas és hamis tanulság ólomsúlyát kötik sarkához». Csak olyan külvárosi színpadokra valóknak mondja a szinbiráló az ilyen darabokat, hol a közönség legnagyobb része a legműveletlenebb néposztályból való. Mi hozzátesszük, hogy teljesen igaza van a frankfurti birálónak s még inkább igazunk van nekünk, midőn azt mondjuk, hogy épen mivel közönségünk legnagyobb része városunk legműveltebb részéhez tartozik, a darabot nem helyesen választotta meg az igazgatóság, legkevésbé ma, midőn a felekezetestesség árnyéka is bűn. Szatmárit figyelmeztetjük, hogy utóvégre sok olyan is van a színházban, ki németül nem tud s így folytonos tulzása mellett a szüntelen német beszéd meguntatja vele a különben sem remek darabot. — A lámpafényes menyegzőről csak azt jegyezzük meg, hogy nem az izléstnemesítő dalművek közé sorozható. Ilyen darabok rontják meg a nagyközönség izlését annyira, hogy p. a csütörtökön adott remekműben aránylag kevesen jelentek meg. Szatmári jutalomjátéka volt, «Fenn az ernyő, nincsen kas» adatott. Ez egyike a legesattanósabb, legfinomabb magyar vigjátékoknak, sőt mondhatjuk, egyetlen a maga nemében. Az előadást Szatmári-Laczkóczinó remek játéka fűszerezé. A nagy művészettel bíró vendéget zajos tapsokkal fogadta és többszörösen hívta ki a közönség. A fiatal Szatmári Janka ugylátszik, csak meg akarta kísérleni erőjét a színpadon.

Legszebb ajándék

a könyv

Nemzeti Sajtóvállalat

Szeged, Kárász-utca 3.

Telefonszám 14-52.

Társas-játékok nagy választékban!

Magyar Kender-, Len- és Jutaipar

Részvénytársaság

Sürgőnycím :
VULPÉS SZEGED

Telefon :
19, 592, 755.